

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Факультет № 6

Кафедра кримінального права та кримінології

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«Сучасні проблеми кримінального права»

Обов'язкова компонента освітньої програми другого рівня вищої освіти

спеціальність – 081 «Право»

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 25.09.2023 № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 21.09.2023 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 22.09.2023 № 8

Розглянуто на засіданні кафедри кримінального права та кримінології
(протокол № 7 від 28.08.2023 р.)

Розробники:

1. Професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Ємельянов В. П.
2. Доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Кундеус В. Г.
3. Ст. викладач кафедри Митрофанова Ю. С.

Рецензенти:

1. В. о. завідувача кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, кандидат юридичних наук, доцент Рибалко Г. С.
2. Професор кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор. Яценко А. М.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 2,5 Загальна кількість годин – 75 Кількість тем – 2	08 «Право»; 081 «Право»; Другий (магістерський);	Навчальний курс – 1 Семестр – 1 Види контролю: екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – 8; (години)		Лекції – 4; (години)
Семінарські заняття – 10; (години)		Семінарські заняття – 4; (години)
Практичні заняття – 8; (години)		Практичні заняття – 2; (години)
Лабораторні заняття – _____; (години)		Лабораторні заняття – _____; (години)
Самостійна робота – 49; (години)		Самостійна робота – 65; (години)
Індивідуальні завдання:		Індивідуальні завдання:
Курсова робота – _____1; _____1; (кількість; № семестру)		Курсова робота – _____1 (кількість; № семестру)
Реферати (тощо) – _____ (кількість; № семестру)		Реферати – _____ (кількість; № семестру)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасні проблеми кримінального права» є формування у магістрів системи теоретичних знань про основні доктрини кримінального права, проблемні аспекти чинного законодавства про кримінальну відповідальність, забезпечення оволодіння практичними вміннями та навичками застосування отриманих знань при тлумаченні законоположень та кваліфікації кримінальних правопорушень.

Завданнями вивчення дисципліни «Сучасні проблеми кримінального права» є:

- ознайомлення магістрів зі станом основних проблем науки кримінального права та науковими пропозиціями щодо їх вирішення;
- засвоєння магістрами загальних принципів та напрямів розвитку науки кримінального права, кримінальної політики України, предмету та методів

науки кримінального права, змісту певних кримінально-правових доктрин;

- опанування магістрами основними дискусійними питаннями щодо розвитку науки кримінального права;

- формування вмінь та навичок аналізу основних положень науки кримінального права, розвиток вмінь щодо з'ясування сутності та змісту положень та інститутів кримінального закону, вміння співвідносити теоретичні знання із практикою їх застосування, творчого підходу до процесу наукового пошуку;

- засвоєння магістрами знань про різноманітні наукові підходи щодо визначення основних категорій кримінального права та щодо загальної характеристики елементів кримінального правопорушення та ознак складу кримінального правопорушення, підстав та принципів криміналізації (декриміналізації) суспільно небезпечних діянь;

- вдосконалення магістрами вмінь правильного тлумачення і застосування норм кримінального закону, вироблення навичок встановлення недоліків та суперечливості у чинному кримінальному законодавстві;

- набуття магістрами вмінь самостійно поглиблювати свої знання і навички в організації та проведенні наукових досліджень.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення дисципліни потребує звернення також до положень суміжних наукових галузей, особливо таких як конституційне право, теорія держави і права, кримінологія, кримінально-виконавче право, кримінальне процесуальне право, адміністративне право, міжнародне право.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни *«Сучасні проблеми кримінального права»* здобувач другого рівню освіти повинен:

знати

- методологію та методи наукових досліджень;
- прийоми аналізу норм права, їх тлумачення;
- зміст інститутів кримінального права, поняття, принципи, функції і систему кримінального права, підстави та принципи криміналізації (декриміналізації) суспільно небезпечних діянь;
- недоліки та суперечливості у чинному кримінальному законодавстві та існуючі в науці пропозиції щодо вдосконалення закону.

вміти

- вільно оперувати юридичними поняттями та категоріями, підставами та принципами криміналізації (декриміналізації) суспільно небезпечних діянь;
- здійснювати пошук і критичний аналіз наукових позицій та матеріалів правозастосовної діяльності при вирішенні конкретних наукових завдань, співвідносити теоретичні знання із практикою їх застосування;
- вільно орієнтуватися в системі норм та інститутів Загальної та Особливої частин кримінального права, інших правових актів та застосовувати теоретичні й практичні знання при кваліфікації кримінальних правопорушень.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати задачі інноваційного характеру у сфері права.	
Загальні компетентності(ЗК)	ЗК-2	Здатність проводити дослідження на відповідному рівні
	ЗК-3	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації різних джерел.
	ЗК-4	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
	ЗК-6	Здатність генерувати нові ідеї (креативність), синтезувати комплексні ідеї.
	ЗК-7	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
	ЗК-8	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
Спеціальні компетентності (СК)	СК-1	Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язування складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.
	СК-5	Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.
	СК-6	Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.
	СК-10	Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.
	СК-11	Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.
	СК-12	Здатність розвивати та утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника.
	СК-13	Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.
	СК-14	Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні системні відносини.
Програмні результати навчання (ПРН)	СК-15	Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості..
	ПРН-1	Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.
	ПРН-2.	Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.
ПРН-3.		Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на

		достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.
	ПРН 4.	Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.
	ПРН-6.	Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.
	ПРН-7.	Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.
	ПРН-8.	Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень і а практичної діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. Сучасні проблеми Загальної частини кримінального права

Проблемні питання щодо визначення поняття «Кримінальне право» та наявності кількості значень цього поняття. Методологічне значення положень рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 р. № 15/2004 (справа № 1-33/2004) стосовно нетотожності змісту кримінального законодавства і кримінального права. Загальна характеристика чотирьох значень цього поняття (як галузь законодавства, галузь права, як наука та навчальна дисципліна). Предмет, метод, завдання та функції кримінального законодавства. Поняття кримінального права як галузі права. Співвідношення джерел кримінального законодавства та кримінального права. Наука кримінального права, її предмет і методи та науково визначені підстави та принципи криміналізації (декриміналізації) суспільно небезпечних діянь.

Поняття кримінальної відповідальності, її негативного та позитивного аспектів. Обставини, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності.

Загальна характеристика основоположних категорій кримінального права (кримінальне правопорушення, кримінальний проступок, злочин, загальне визначення, склад та кваліфікація кримінального правопорушення). Поняття кримінального правопорушення як вольового вчинку людини, ознаки та елементи кримінального правопорушення як вчинюваного в реальній дійсності кримінально-протиправного посягання, класифікація кримінальних правопорушень (кримінально-протиправних посягань). Кримінально-правове значення правомірного вчинку (правомірної поведінки).

Поняття складу кримінального правопорушення. Співвідношення кримінального правопорушення (кримінально-протиправного посягання) та складу кримінального правопорушення. Класифікація складів кримінальних правопорушень. Співвідношення простих та складних кримінальних правопорушень (кримінально-протиправних посягань) з простими та складними складами кримінальних правопорушень. Ознаки складу кримінального правопорушення. Співвідношення елементів кримінально-протиправного посягання та ознак складу кримінального правопорушення. Поняття складу правомірного вчинку (правомірної поведінки) та інших діянь, вчинюваних за обставин, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності.

Поняття та види кваліфікації кримінальних правопорушень. Підстави кваліфікації кримінальних правопорушень. Правила кваліфікації при конкуренції кримінально-правових норм. Поняття та види колізії правових норм, шляхи подолання колізії. Кваліфікація кримінальних правопорушень як різновид кримінально-правової кваліфікації.

Поняття об'єкта кримінального правопорушення та ознак об'єкта у складах кримінальних правопорушень. Наукова дискусія щодо визначення загального поняття об'єкта кримінального правопорушення. Види об'єктів кримінальних правопорушень та ознак об'єктів у складах кримінальних правопорушень. Предмет кримінального правопорушення та потерпілий від кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення та складу кримінального правопорушення. Суспільно небезпечне діяння як ключовий компонент кримінального правопорушення та обов'язкова ознака складу кримінального правопорушення. Суспільно небезпечні наслідки як елемент кримінального правопорушення та як ознака складу кримінального правопорушення. Причинний зв'язок між діянням та наслідками. Суб'єкт кримінального правопорушення (суб'єкт кримінальної відповідальності) згідно з КК України. Значення положень Розділу XIV-1 Загальної частини КК у науковій дискусії щодо суб'єкта кримінального правопорушення. Співвідношення понять «суб'єкт кримінального правопорушення (суб'єкт кримінальної відповідальності)» та «суб'єкт відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення». Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення та складу кримінального правопорушення. Поняття та значення вини. Співвідношення понять «винність» як ознака кримінального правопорушення та «вина» як елемент суб'єктивної сторони кримінального правопорушення.

Закінчене та незакінчене кримінальне правопорушення: поняття та види. Кваліфікація незакінченого кримінального правопорушення. Співучасть у кримінальному правопорушенні: поняття, об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Види співучасників та форми співучасті. Кваліфікація діянь співучасників. Множинність кримінальних правопорушень та складів кримінальних правопорушень (повторність і рецидив кримінальних правопорушень, сукупність складів кримінальних правопорушень).

Звільнення від кримінальної відповідальності: підстави та види такого звільнення. Звільнення від кримінального покарання чи його відбування: підстави та види такого звільнення.

Поняття, система, призначення кримінальних покарань та інших заходів кримінально-правового характеру.

ТЕМА № 2. Сучасні проблеми Особливої частини кримінального права

Злочини проти основ національної безпеки України: поняття та види. Злочини проти конституційних основ національної безпеки України. Злочини проти основ зовнішньої безпеки України. Злочини проти основ внутрішньої безпеки України.

Кримінальні правопорушення проти життя: поняття та види. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти здоров'я. Види та ознаки тілесних ушкоджень.

Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи. Проблеми відмежування незаконного позбавлення волі, викрадення людини та захоплення заручників.

Сучасні проблеми стосовно характеристики та видів кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

Кримінальні правопорушення проти власності: загальна характеристика та класифікація. Відмежування від суміжних кримінальних правопорушень.

Загальна характеристика та класифікація кримінальних правопорушень проти громадської безпеки. Діяння, пов'язані зі створенням стійких злочинних об'єднань. Тероризм: відмітні риси та рівні тероризму. Відмежування тероризму від терору, війни, агресії, геноциду. Терористичні злочини та склади злочинів. Терористичний акт: поняття та відмежування від диверсії, бандитизму, піратства, вбивства загальнонебезпечним способом, хуліганства з використанням вибухових речовин чи вибухових пристроїв. Кримінально-правова характеристика незаконного поводження зі зброєю та іншими небезпечними предметами.

Загальна характеристика та класифікація кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності. Хуліганські кримінальні правопорушення та склади хуліганських правопорушень. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу хуліганства. Мотив явної неповаги до суспільства як суб'єктивна ознака складу хуліганства та як об'єктивно-суб'єктивна складова вчинюваного в реальній дійсності хуліганського діяння. Відповідальність за втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність.

Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення): загальна характеристика та класифікація. Відмежування від суміжних кримінальних правопорушень. Кримінальна відповідальність за деякі поширені військові кримінальні правопорушення (погроза, насильство або опір начальникові, дезертирство, мародерство тощо).

Загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Кримінально-правова характеристика порушення законів та звичаїв війни, екоциду, геноциду.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 2							
Тема № 1. Сучасні проблеми Загальної частини кримінального права	35	4	10	-		21	екзамен
Тема № 2 Сучасні проблеми Особливої частини кримінального права	40	4	-	8		28	
Всього за семестр № 2:	75	8	10	8		49	

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 2							
Тема № 1. Сучасні проблеми Загальної частини кримінального права	35	2	4	-		29	екзамен
Тема № 2. Сучасні проблеми Особливої частини кримінального права	40	2	-	2		36	
Всього за семестр № 2:	75	4	4	2		65	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
Тема № 1. Сучасні проблеми Загальної частини кримінального права		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кримінальне право і суміжні правові галузі. 2. Загальне визначення кримінального правопорушення в законі про кримінальну відповідальність. 3. Критерії відмежування кримінальних правопорушень від інших правопорушень. 4. Характер та ступінь суспільної небезпечності діяння. 5. Співвідношення понять «кримінальна відповідальність» та «покарання». 6. Наукові підходи до визначення моментів початку та припинення кримінальної відповідальності. 7. Механізм заподіяння шкоди об'єкту кримінального правопорушення. 8. Кримінально-правова характеристика факультативних ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. 9. Наукова дискусія стосовно можливості визнання суб'єктом кримінального правопорушення юридичних осіб та держави. 10. Кримінально-правова характеристика факультативних ознак суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. 11. Спеціальні види умислу, їх характеристика і значення. 12. Співвідношення вини та винності. 13. Помилка, її поняття, види та вплив на кримінальну відповідальність. 14. Закінчене та незакінчене кримінальне правопорушення. 15. Співучасть у кримінальному правопорушенні. Види співучасників та форми співучасті. Кваліфікація діянь співучасників. 16. Множинність кримінальних правопорушень та складів кримінальних правопорушень. 17. Поняття та класифікація обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння. 18. Звільнення від кримінальної відповідальності: підстави та види такого звільнення. 19. Звільнення від покарання чи його відбування: підстави та види такого звільнення. 20. Система кримінальних покарань та інших заходів кримінально-правового характеру. 21. Обставини, що пом'якшують покарання, та «привілейовані» склади кримінальних правопорушень. 22. Обставини, що обтяжують покарання, та кваліфікуючі ознаки складів кримінальних правопорушень. 23. Смертна кара в системі покарань: «за» і «проти». 	<p>Нормативні акти: 1, 2, 3, 4, 7.</p> <p>Основна література: 1 – 5, 9 – 9.</p> <p>Додаткова література: 1 – 23, 33, 34.</p>

	Тема № 2. Сучасні проблеми Особливої частини кримінального права	
	<p>1. Злочини проти основ національної безпеки України: поняття та види.</p> <p>2. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади.</p> <p>3. Посягання на територіальну цілісність і недоторканість України.</p> <p>4. Кримінально-правова характеристика державної зради.</p> <p>5. Кримінально-правова характеристика диверсії.</p> <p>6. Кримінальні правопорушення проти життя: поняття та види.</p> <p>7. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти здоров'я.</p> <p>8. Сучасні проблеми стосовно характеристики статевих кримінальних правопорушень.</p> <p>9. Кримінальні правопорушення проти власності: загальна характеристика та класифікація.</p> <p>10. Крадіжка: види таємного викрадення майна.</p> <p>11. Грабіж: співвідношення понять «грабіж» та «відкрите викрадення».</p> <p>12. Розбій: відмежування від грабежу та від вимагання, поєднаного з насильством.</p> <p>13. Шахрайство: відмежування від заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою та від крадіжки, яка поєднана з обманом.</p> <p>14. Вимагання: поняття та відмежування від суміжних діянь.</p> <p>15. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.</p> <p>16. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення): загальна характеристика та класифікація. Відмежування від суміжних кримінальних правопорушень.</p> <p>17. Загальна характеристика та класифікація кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.</p>	<p>Нормативні акти: 1, 2, 4 – 10.</p> <p>Основна література: 1, 6 – 9.</p> <p>Додаткова література: 1, 2, 24 – 50.</p>

5.1. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

Не надаються

5.1.2. Теми курсових робіт

1. Джерела кримінального законодавства та кримінального права.
2. Підстави та принципи криміналізації (декриміналізації) суспільно небезпечних діянь.
3. Поняття кримінальної відповідальності: негативний та позитивний аспекти.
4. Обставини, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності.
5. Кримінальне правопорушення як вольовий вчинок людини: його ознаки та елементи.
6. Кримінально-правове значення правомірного вчинку (правомірної поведінки).
7. Склад кримінального правопорушення: співвідношення елементів кримінального правопорушення та ознак його складу.
8. Кримінально-правова кваліфікація: поняття, підстави кваліфікації та її види.
9. Наукова дискусія про загальне визначення об'єкта кримінального правопорушення.
10. Кримінально-правовий зміст предмета кримінального правопорушення.
11. Кримінально-правове значення потерпілого від кримінального правопорушення.
12. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення та його складу у кримінальному законі.
13. Кримінально-правова характеристика суб'єкта кримінального правопорушення.
14. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення та його складу у кримінальному законі.
15. Незакінчене кримінальне правопорушення: поняття, види, особливості криміналізації та кваліфікації діяння.
16. Співучасть у кримінальному правопорушенні та причетність до нього.
17. Множинність кримінальних правопорушень та складів кримінальних правопорушень.
18. Звільнення від кримінальної відповідальності: підстави та види такого звільнення.
19. Звільнення від кримінального покарання: підстави та види такого звільнення.
20. Призначення кримінальних покарань та інших заходів кримінально-правового характеру.
21. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади.
22. Посягання на територіальну цілісність і недоторканість України.

23. Кримінально-правова характеристика державної зради.
24. Кримінально-правова характеристика диверсії.
25. Кримінальні правопорушення проти життя: поняття та види.
26. Кримінальна відповідальність за тілесні ушкодження.
27. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи. Проблеми відмежування незаконного позбавлення волі, викрадення людини та захоплення заручників.
28. Сучасні проблеми стосовно характеристики та видів кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.
29. Кримінальна відповідальність за крадіжку.
30. Кримінальна відповідальність за грабіж.
31. Кримінальна відповідальність за розбій.
32. Кримінальна відповідальність за шахрайство.
33. Кримінальна відповідальність за вимагання.
34. Тероризм: відмітні риси та рівні тероризму.
35. Терористичний акт: визначення та відмежування від суміжних діянь.
36. Кримінальна відповідальність за незаконне поводження зі зброєю та іншими небезпечними предметами.
37. Хуліганські кримінальні правопорушення та склади хуліганських правопорушень.
38. Поняття та види військових кримінальних правопорушень.
39. Загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.
40. Кримінальна відповідальність за порушення законів та звичаїв війни.

5.1.3. Теми наукових робіт

Визначаються в індивідуальному порядку.

6. Методи навчання

До методичних прийомів, які можуть використовуватись при проведенні занять відносяться: проведення лекцій з використанням мультимедійної апаратури; демонстрація навчальних сюжетів з використанням теле-, відеоапаратури; демонстрація текстової інформації у вигляді схем, таблиць; моделювання ситуативних задач; рольові ігри тощо.

Опрацювання дисципліни проходить у формі лекцій, семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи.

Метою аудиторних занять є систематизоване засвоєння магістрами теоретичних знань про історію та сучасний стан основних кримінально-правових доктрин, а також основні напрями розвитку кримінально-правової науки та кримінального законодавства, доктринальні визначення основних кримінально-правових категорій, наукові дискусії відносно точності таких визначень та обґрунтованості пропозицій щодо вдосконалення чинного кримінального законодавства.

Аудиторні заняття передбачають форми контролю засвоєння змісту матеріалу.

Семінарське заняття – форма навчального заняття, під час якого викладач організує обговорення попередньо визначених питань, до яких магістри повинні готувати тези виступів. Семінарські заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних кабінетах з однією академічною групою.

Робота на семінарському занятті також передбачає доповіді за попередньо підготовленими магістрами рефератами.

Реферат - це одна з форм індивідуальних самостійних занять, що здійснюється з метою підвищення рівня знань, сприяє розкриттю індивідуальних здібностей та виконання навчальної робочої програми дисципліни «Сучасні проблеми кримінального права». Темі рефератів на семінарські заняття визначаються цими методичними рекомендаціями.

Результати самостійної роботи по підготовці до семінару, та безпосередня робота на семінарі фіксується в робочому зошиті семінарських та практичних занять, ведення якого обов'язково для кожного магістра.

Викладач оцінює виступи магістрів, їх активність у дискусії, рівень знань та уміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо.

Самостійна робота та індивідуальна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від аудиторних навчальних занять.

Самостійна робота складається з опрацювання конспекту лекцій, підготовки до семінарських занять, самостійного освоєння наукових праць та навчального матеріалу по окремим темам, щодо яких не передбачені аудиторні заняття, ознайомлення з нормативними актами та рекомендованою літературою, а також самостійне виконання індивідуальних завдань у вигляді курсової роботи.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Проблемні питання щодо визначення поняття «кримінальне право» та наявності кількості значень цього поняття. Методологічне значення положень рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 р. № 15-рн/2004 (справа № 1-33/2004) стосовно нетотожності змісту кримінального законодавства і кримінального права.
2. Загальна характеристика чотирьох значень поняття «кримінальне право» (як галузь законодавства, галузь права, як наука та навчальна дисципліна).
3. Предмет, метод, завдання та функції кримінального законодавства.
4. Поняття та зміст кримінального права як галузі права (кримінальне законодавство, принципи кримінального права, правозастосування, правотворчість).
5. Співвідношення джерел кримінального законодавства та кримінального права.
6. Наука кримінального права. Предмет і методи науки кримінального права.

7. Підстави та принципи криміналізації (декриміналізації) суспільно небезпечних діянь
8. Наукові дискусії щодо поняття кримінальної відповідальності, її позитивного та негативного аспектів, а також форм реалізації.
9. Обставини, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності.
10. Загальна характеристика основних категорій кримінального права (кримінальне правопорушення, кримінальний проступок, злочин, загальне визначення кримінального правопорушення, його склад та кваліфікація кримінального правопорушення).
11. Поняття кримінального правопорушення як явища реальної дійсності (кримінально-протиправного посягання). Ознаки та елементи кримінального правопорушення як вольового вчинку людини. Класифікація кримінальних правопорушень (кримінально-протиправних посягань).
12. Загальне визначення кримінального правопорушення в законі про кримінальну відповідальність (ч. 1 ст. 11 КК). Види загального визначення кримінального правопорушення (злочину) в історії кримінального права (так звані «формальне», «матеріальне», «формально-матеріальне» визначення).
13. Кримінально-правове значення правомірного вчинку (правомірної поведінки).
14. Поняття складу кримінального правопорушення. Співвідношення кримінального правопорушення та складу кримінального правопорушення.
15. Класифікація складів кримінальних правопорушень. Співвідношення простих та складних кримінальних правопорушень з простими та складними складами кримінальних правопорушень.
16. Ознаки складу кримінального правопорушення. Співвідношення елементів кримінального правопорушення (кримінально-протиправного посягання) та ознак складу кримінального правопорушення.
17. Поняття складу правомірного вчинку (правомірної поведінки) та інших діянь, вчинюваних за обставин, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності.
18. Поняття та види кваліфікації кримінальних правопорушень. Кваліфікація кримінальних правопорушень як різновид кримінально-правової кваліфікації.
19. Підстави кваліфікації кримінальних правопорушень.
20. Правила кваліфікації при конкуренції кримінально-правових норм. Поняття та види колізії правових норм, шляхи подолання колізії.
21. Поняття об'єкта кримінального правопорушення та ознак об'єкта у складах кримінальних правопорушень.
22. Види об'єктів кримінальних правопорушень та ознак об'єктів у складах кримінальних правопорушень.
23. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення та її ознаки у складі кримінального правопорушення. Обов'язкові та факультативні ознаки об'єктивної сторони у загальному складі кримінального правопорушення.
24. Суспільно небезпечне діяння як ключовий компонент кримінального

- правопорушення та обов'язкова ознака складу кримінального правопорушення.
- 25.. Суспільно небезпечні наслідки як елемент кримінального правопорушення та як ознака складу кримінального правопорушення.
- 26.. Причинний зв'язок між діянням і наслідками як елемент кримінального правопорушення та як ознака складу кримінального правопорушення.
27. Суб'єкт кримінального правопорушення (суб'єкт кримінальної відповідальності) згідно з Кримінальним кодексом України. Значення положень Розділу XIV-1 Загальної частини КК України у науковій дискусії щодо суб'єкта кримінального правопорушення. Співвідношення понять «суб'єкт кримінального правопорушення (суб'єкт кримінальної відповідальності)» та «суб'єкт відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення».
28. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення та її ознак у складі кримінального правопорушення. Обов'язкові та факультативні ознаки суб'єктивної сторони у загальному складі кримінального правопорушення.
29. Поняття та значення вини. Співвідношення понять «винність» як ознака кримінального правопорушення та «вина» як елемент суб'єктивної сторони кримінального правопорушення.
30. Закінчене та незакінчене кримінальне правопорушення: поняття та види. Кваліфікація незакінченого кримінального правопорушення.
31. Співучасть у кримінальному правопорушенні: поняття, об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Види співучасників та форми співучасті. Кваліфікація діянь співучасників.
32. Множинність кримінальних правопорушень та складів кримінальних правопорушень (повторність і рецидив кримінальних правопорушень, сукупність складів кримінальних правопорушень).
33. Звільнення від кримінальної відповідальності: підстави та види такого звільнення.
34. Звільнення від покарання чи його відбування: підстави та види такого звільнення.
35. Поняття, система, призначення кримінальних покарань та інших заходів кримінально-правового характеру.
36. Злочини проти основ національної безпеки України: поняття та види.
37. Злочини проти конституційних основ національної безпеки України.
38. Злочини проти основ зовнішньої безпеки України.
39. Злочини проти основ внутрішньої безпеки України.
40. Кримінальні правопорушення проти життя: поняття та види.
41. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти здоров'я. Види та ознаки тілесних ушкоджень.
42. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності людини. Проблеми відмежування незаконного позбавлення волі, викрадення людини та захоплення заручників.
43. Сучасні проблеми стосовно характеристики та видів кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.
44. Кримінальні правопорушення проти власності: загальна характеристика та

класифікація.

45. Крадіжка. Види таємного викрадення майна.

46. Грабіж. Співвідношення понять «грабіж» та «відкрите викрадення».

47. Розбій. Відмежування від грабежу та вимагання, поєднаного з насильством.

48. Шахрайство. Відмежування від заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою та від крадіжки, яка поєднана з обманом.

49. Вимагання: поняття та відмежування від суміжних кримінальних правопорушень.

50. Загальна характеристика та класифікація кримінальних правопорушень проти громадської безпеки.

51. Діяння, пов'язані зі створенням стійких злочинних об'єднань.

52. Тероризм: відмітні ознаки та рівні тероризму.

53. Відмежування тероризму від терору, війни, агресії, геноциду.

54. Терористичні злочини та склади терористичних злочинів.

55. Терористичний акт. Поняття та відмежування від диверсії, бандитизму, піратства, вбивства загальнонебезпечним способом, хуліганства з використанням вибухових речовин чи вибухових пристроїв.

56. Загальна характеристика та класифікація кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.

57. Хуліганські кримінальні правопорушення та склади хуліганських правопорушень.

58. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу хуліганства. Мотив явної неповаги до суспільства як суб'єктивна ознака складу кримінального правопорушення та як об'єктивно-суб'єктивна складова вчинюваного в реальній дійсності хуліганського діяння.

59. Кримінальні правопорушення проти моральності у сфері статевих стосунків.

60. Кримінальна відповідальність за втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність.

61. Поняття військового кримінального правопорушення.

62. Класифікація військових кримінальних правопорушень.

63. Кримінальна відповідальність за погрозу, насильство або опір начальникові.

64. Кримінальна відповідальність за самовільне залишення військової частини або дизертирство.

65. Поняття та ознаки мародерства. Відмежування від кримінальних правопорушень проти власності.

66. Кримінальна відповідальність за насильство над населенням у районі воєнних дій.

67. Загальна характеристика та класифікація кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

68. Кримінальна відповідальність за порушення законів та звичаїв війни.

69. Кримінально-правова характеристика екоциду.

70. Кримінально-правова характеристика геноциду.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських занять;
- якості виконання самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, занять і має на меті перевірку набутих здобувачем другого рівня освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національної системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: семінарські заняття; самостійна робота (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, курсових робіт, публікацій та інше). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\left(\begin{array}{c} \text{Результат} \\ \text{навчальних занять} \\ \text{за семестр} \end{array} + \begin{array}{c} \text{Результат} \\ \text{самостійної} \\ \text{роботи за семестр} \end{array} \right) / 2 \right) * 10$$

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих

його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру, та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач наукового ступеню, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97 – 100	Відмінно («зараховано»)	A	„Відмінно” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
94 – 96			
90 – 93			
85 – 89	Добре	B	„Дуже добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні

80 – 84	((«зараховано»))		практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома - трьома незначними помилками.
75 – 79		C	„Добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
70 – 74	Задовільно ((«зараховано»))	D	„Задовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний не повністю , але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань, містять помилки , робота з трьома значними помилками.
65 – 69			
60 – 64		E	„Достатньо” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
40 – 59	Незадовільно («не зараховано»))	FX	„Умовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21 – 40			
1 – 20		F	„Безумовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Нормативні акти

1. Конституція України : Закон України від 24.06.1996 р. № 254к. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 р. № 15-рп 2004 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання). Справа № 1-33/2004 URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

4. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 р. № 7. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 07.02.2003 р. № 2. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Про судову практику в справах про злочини проти власності : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 р. № 10. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинених стійкими злочинними об'єднаннями : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 р. № 13. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 р. № 3. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. Про судову практику у справах про хуліганство : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22.12.2006 р. № 10. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
10. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2004 р. № 2. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

Навчальна література:

Основна література:

1. Кримінальне право України (у питаннях та відповідях) : навч. посіб./ О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, В. П. Ємельянов та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Ю. В. Орлова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2023. 520 с.
2. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 428 с.
3. Кримінальне право України. Загальна частина : навч. посіб. / А. М. Яценко, В. Б. Харченко, О. О. Житний та ін.; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова. Харків : Право, 2019. 480 с.
4. Ємельянов В. П. Кримінальне право України. Загальна частина. Основні питання вчення про злочин : наук.-практ. посіб. Харків : Право, 2018. 142 с.

5. Словник Загальної частини кримінального права України / автори-упорядники С. Ф. Денисов, М. В. Пузиревський. Чернігів : Вид-во «Десна Поліграф», 2018. 536 с.
6. Кримінальне право України. Особлива частина : навч. посіб. / А. А. Васильєв, О. О. Житний, Є. О. Гладкова та ін.; за ред. О. М. Литвинова. Харків : Право, 2020. 656 с.
7. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України : навч. посіб. / за ред. О. М. Литвинова. Харків : Константа, 2017. 448 с.
8. Шульга А. М., Павліковський В. І., Вапсва Ю. А. Кримінальне право України. Основні питання та відповіді : посібник. Харків : Майдан, 2014. 276 с.
9. Велика українська юридична енциклопедія: У 20 томах. Том 17. Кримінальне право / редкол.: В. Я. Тацій (голова), В. І. Борисов (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. 1064 с.

Додаткова література:

1. Політика у сфері боротьби зі злочинністю України: теоретичні та практичні проблеми : монографія / за заг. ред. проф. П. Л. Фріса та проф. В. Б. Харченка. Івано-Франківськ – Харків : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 419 с.
2. Ємельянов В. П. Окремі проблеми застосування нового кримінального кодексу України // *Право України*. 2012. № 9. С. 109 – 111.
3. Панов М. І. Кримінальна відповідальність: поняття, принципи, підстава. *Право України*. 2012. № 8. С. 249 – 259.
4. Хряпінський П. В. Позитивна кримінальна відповідальність (зміст, форми та реалізація) : науковий нарис. Запоріжжя : ТОВ «КСК-альянс», 2011. 110 с.
5. Хряпінський П. В. Заохочувальні норми у кримінальному законодавстві України : навчальний посібник. Київ : Центр учб. літ., 2012. 192 с.
6. Яценко А. М. Обставини, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності. Політика у сфері боротьби зі злочинністю: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 9 – 10 грудня 2016 р.). Івано-Франківськ, 2017. С. 140 – 145.
7. Ємельянов В. П. Деякі питання щодо визначення діянь кримінальними проступками // *Злочинність та протидія їй в умовах сингулярності : зб. тез доп. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті члена Правління Кримінологічної асоціації України професора Тетяни Андріївни Денисової (м. Харків, 16 квіт. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кримінол. асоц. України. Харків : ХНУВС, 2021. С. 204 – 205.*

8. Костенко О. М. Культура і закон – у протидії злу. Київ : Атіка, 2010. 352с.
9. Самотієвич В. О. Відмежування кваліфікованих від самостійних складів кримінальних правопорушень // *Публічне право*. 2021. № 1. С. 147 – 154.
10. Ємельянов В. П., Коростиленко А. В. Дискусійні питання щодо загального поняття об'єкта злочинів. Часопис Київського університету права. 2016. № 1. С. 255 – 259.
11. Берзін П. С. Злочинні наслідки: поняття, основні різновиди, кримінально-правове значення. Київ, Дакор, 2010. 736 с.
12. Магарін С. С., Бараненко Д. В. Суб'єкт злочину за новим кримінальним законодавством України : монографія / за ред. Є. Л. Стрельцова. Одеса: Астропринт, 2011. 104 с.
13. Гуренко Д. Ю., Ємельянов В. П. Актуальні питання щодо вирішення суб'єкта злочинів. Часопис Київського університету права. 2015. № 2. С. 280 – 283.
14. Воробей П. А. Кримінально-правове ставлення в вину. Київ : Атіка, 2010. 176 с.
15. Савченко А. В. Мотив і мотивація злочину. Київ : Атіка, 2012. 144 с.
16. Тихий В. П. Панов М. І. Злочин, його види та стадії : наук.-практ. комент. Київ : Прометей, 2010. 40 с.
17. Кваша О. О. Співучасть у злочині: структура та відповідальність. Київ : ІДП НАН України; РВВ ЛДУВС, 2013. 560 с.
18. Митрофанов І. І. Співучасть у злочині : навчальний посібник. Одеса : Фенікс, 2012. 208 с.
19. Лемешко О. М. Кримінально-правова оцінка потурання вчиненню злочину. Харків : ФІНН, 2013. 160 с.
20. Зінченко І. О., Тютюгін В. І. Множинність злочинів : поняття, види, призначення покарання. Харків : ФІНН, 2018. 336 с.
21. Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності. Київ : Атіка, 2014. 208 с.
22. Денисова Т. А. Покарання: кримінально-правовий, кримінологічний та кримінально-виконавчий аналіз. Запоріжжя : КПУ, 2012. 288 с.
23. Крижановський М. В., Ященко А. М. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Харків : Право, 2020. 264 с.
24. Лантінов Я. О. Щодо визначення національної безпеки України як об'єкта кримінально-правової охорони // *Форум права*. 2011. № 1. С. 570 – 574. URL:<http://nbuv.gov.ua>.
25. Самотієвич В. О. Кримінально-правовий захист права на життя новонародженої дитини в Україні : проблеми та шляхи їх вирішення // *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 4. С. 222 – 227.
26. Храмцов О. М. Кримінально-правове забезпечення охорони права людини на психічну недоторканість (теорія та практика) : монографія. Харків : Факт, 2022. 252 с.
27. Дудоров О. О. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (основні положення кримінально-правової

- характеристики) : практ. посібник. Северодонецьк : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2018. 92 с.
28. Митрофанова Ю. С. Проблеми визначення статі потерпілої особи у згвалтуванні // *Право і суспільство*. 2023. № 2. С. 228 – 234.
 29. Митрофанова Ю. С. Кваліфікуючі ознаки кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості (статті 152 та 153 КК України) // *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2023. № 61. С. 1.1 – 1.14.
 30. Олійник П. В. Предмет злочинів проти власності : поняття, види, кримінально-правове значення. Харків : Право, 2011. 208 с.
 31. Ємельянов М. В. Кримінальна відповідальність за шахрайство: монографія. Харків : Право, 2014. 176 с.
 32. Хряпінський П. В., Чус. О. В. Кримінально-правова характеристика незаконного привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї. Дніпропетровськ, ДГУ Літограф, 2015. 245 с.
 33. Вознюк А. А. Кримінально-правові ознаки організованих груп і злочинних організацій. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. 192 с.
 34. Демидова Л. М. Кримінальна відповідальність за створення злочинної організації : монографія. Харків : СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2011. 256 с.
 35. Кундеус В. Г. Щодо визначення ознаки створення злочинної організації як однієї з форм вчинення злочину, передбаченого ст. 255 КК України // *Форум права*. 2016. С. 135 – 140. . URL:<http://nbuv.gov.ua>.
 36. Тероризм: визначення і сутність : монографія / А. В. Коростиленко, Б. Д. Леонов, І. М. Рижов; за ред. В. В. Крутова, І. І. Мусієнка, В. П. Ємельянова. Київ : Нац. акад. СБУ, 2015. 192 с.
 37. Ємельянов В. П. Антитерористичне законодавство: поняття, система, шляхи вдосконалення : монографія. Харків : Право, 2016. 88 с.
 38. Ізетов А. Е. Втягнення у вчинення терористичного акту: кримінально-правове дослідження : монографія./ за заг. ред. докт. юрид. наук, проф. В. П. Ємельянова. Харків : Право, 2010. 174 с.
 39. Ємельянов В.П. Кількісний склад терористичної групи чи терористичної організації згідно зі ст. 258-3 КК України // *Держава і злочинність. Нові виклики в епоху постмодерну* : зб. тез доп. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті віце-президента Кримінологічної асоціації України О. М. Литвака (м. Харків, 23 квіт. 2020 р.) // *МВС України*, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кримінол. асоц. України. Харків, 2020. С. 115 – 116.
 40. Лантінов Я. О. Методологічні й загальнотеоретичні засади дослідження проблем кримінально-правової охорони громадянського суспільства України : монографія. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. 123 с.
 41. Кузнецов В. В. Кримінально-правова охорона громадського порядку та моральності в українському вимірі : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2012. 908 с.
 42. Налуцишин В. В. Кримінальна відповідальність за хуліганство (ст. 296 КК України) : монографія. Харків: Харків юридичний, 2010. 252 с.

43. Івахненко О. А. Кримінальна відповідальність за хуліганські діяння: хуліганські злочини та склади злочинів : монографія / за ред. В. П. Ємельянова. Харків : Право, 2016. 184 с.
44. Бандурка І. О. Злочини проти моральності у сфері статевих стосунків : монографія. Харків : Золота миля, 2012. 224 с.
45. Бандурка І. О. Захист дитинства в Україні: кримінально-правові та кримінологічні засади : монографія / за наук. ред. д. ю. н., проф. О. М. Литвинова. Харків: Золота миля, 2017. 432 с.
46. Топольскова І. О. Боротьба із втягненням неповнолітніх у злочинну або іншу антигромадську діяльність : монографія / наук. ред. д. ю. н., проф. В. П. Ємельянов. Луганськ: РВВ ЛАВС, 2013. 192 с.
47. Харітонов С. О. Кримінальна відповідальність за військові злочини за кримінальним правом України : монографія. Харків : Право, Право, 2018. 328 с.
48. Ніколаєнко Т. Б. Теоретико-правові засади призначення та виконання спеціальних покарань щодо військовослужбовців : монографія. Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2018. 564 с.
49. Мохончук С. М. Злочини проти миру та безпеки людства: генезис, еволюція, сучасна регламентація у кримінальному праві та законодавстві: монографія. Харків : Право, 2013. 528 с.
50. Миронова В. О. Проблеми кримінальної відповідальності за порушення законів та звичаїв війни : монографія / за ред. докт. юрид. наук, проф. В. П. Ємельянова. Харків : Право, 2012. 152 с.

Інформативні ресурси:

1. Законодавство України // Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.
2. Президент України // Документи. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/all>.
3. Урядовий портал // Нормативно-правова база. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/npd/search>.
4. Єдиний державний реєстр судових рішень // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.